

Recenzovaná kniha představuje podnětnou, třebaže náročnou četbu, doslova s tužkou v ruce. Zvýšené čtenářské nároky však nejsou zapříčiněny stylistickou neobratností autora, ale výhradně tématem samým. Zelenka, jakkoliv osvědčuje výbornou znalost sekundární literatury domácí i zahraniční provenience, týkající se vytyčeného tématu, zvolil patrně nejlepší možnost, jak problematiku ucho-
pit, a to důsledně na svědectví soudobých pramenů. Snáší tak ohromné množství dokladů, na nichž staví své závěry. Autor si byl zjevně vědom náročnosti tématu a nároků, jež klade výklad na pozornost čtenáře. Každou tematickou pasáž proto uzavírá dílčí shrnutí, které tak minimalizuje nebezpečí utopení se v množství pramenných dokladů. Lze konstatovat, že Zelenka předloženou prací nejenže naplnil přes sto let starý apel Josefa Pekaře, ale také přinesl přesvědčivý příklad přínosu širší přeshraniční komparace a předložil tak inspirativní zrcadlo domácímu bádání. Jeho knihu lze číst nejen jako potvrzení platnosti odvěké zásady návratu „ad fontes“, ale především jako varování před vytvářením dogmatických teoretických modelů. Zelenkově knize by podle mého soudu slušel překlad do cizího jazyka. Téma (i úroveň jeho zpracování) si vysloveně říká o to, aby jednak vstoupilo do širší mezinárodní diskuse, jednak aby zpřístupnilo aktuální českou debatu o charakteru přemyslovského státu zahraničním badatelům. I to by mohlo napomoci přerušení začarovaného kruhu domácích diskusí.

Josef Šrámek

Jindřich MAREK – Michal DRAGON, *Soupis středověkých latinských rukopisů Národní knihovny ČR. Doplnky ke katalogu Josefa Truhláře = Catalogus codicum manu scriptorum Latinorum medii aevi qui in Bibliotheca Nationali olim Universitatis Pragensis asservantur. Additamenta ad catalogum Josephi Truhlář, Praha, Národní knihovna České republiky 2016, 693 s., ISBN 978-80-7050-669-1.*

Do poměrně rychle se rozrůstající řady katalogů rukopisných fondů nacházejících se na území České republiky přibyl v poslední době další objemný svazek. Jeho autory jsou Jindřich Marek a Michal Dragoun, kteří se zvláště během několika posledních let zařadili k předním současným znalcům a katalogizátorům rukopisů uložených v českých knihovnách, jak to ostatně dokládá jejich hojná

publikační činnost v tomto směru. Jednotlivě¹ i společně,² případně ve spolupráci s jinými autory³ či jako členové širšího týmu⁴ již stihli vydat několik knižních katalogů rukopisů, nepočítaje v to jejich další a drobnější příspěvky podobného rázu.⁵ I vzhledem k jejich pracovnímu zařazení se jejich dosavadní zájem logicky upínal k oběma největším rukopisným souborům nacházejícím se na území České republiky – a to jak k rukopisným fondům Knihovny Národního muzea, tak i Národní knihovny ČR.

Předmětem jejich pozornosti se tentokrát stal rukopisný fond Národní knihovny ČR, který je spravován tamějším Oddělením rukopisů a starých tisků.⁶ Jeho významnou část zmapovalo již před více než sto lety několik tištěných katalogů, mezi nimiž v naší odborné veřejnosti zřejmě největší proslulosti dosáhly tři svazky pocházející z pera tehdejšího kustoda pražské univerzitní knihov-

-
- 1 Michal DRAGON, *Soupis středověkých rukopisů Knihovny Národního muzea. Doplňky ke katalogům F. M. Bartoše, J. Vašiči a J. Vajse*, Praha 2011.
 - 2 Michal DRAGON – Jindřich MAREK, *Rukopisné zlomky Knihovny Národního muzea. Sbírky Adolfa Patery a Čenka Zibrta*, Praha 2012.
 - 3 Jindřich MAREK – Renáta MODRÁKOVÁ, *Zlomky rukopisů v Národní knihovně České republiky*, Praha 2006.
 - 4 Marek BRČÁK – Dalibor DOBIÁŠ – Michal DRAGON – Martina JAMBOŘOVÁ – Matěj MĚŘIČKA – Kateřina VOLEKOVÁ, *Rukopisné zlomky Knihovny Národního muzea. Signatura 1 A*, Praha 2014; Jiří BENEŠ – Dalibor DOBIÁŠ – Michal DRAGON – Ota HALAMA – Markéta KLOSOVÁ – Iva LELKOVÁ – Matěj MĚŘIČKA, *Rukopisné zlomky Knihovny Národního muzea. Signatury 1 B a 1 C*, Praha 2015; Vlastimil BROM – Václav ČERMÁK – Michal DRAGON – Adéla EBERSONOVÁ – Ota HALAMA – Jindřich MAREK – Olga SIXTOVÁ – Kateřina SPURNÁ – Dmitrij TIMOFEJEV – Tamás VISI, *Rukopisné zlomky Knihovny Národního muzea. Signatury 1 D, 1 E a 1 G*, Praha 2016.
 - 5 Jen jako příklad z poslední doby zde uvádím alespoň významnou účast M. Dragouna na vzniku nedávno vyšlé publikace, pro niž mimo jiné sestavil – za spolupráce Adély Ebersonové – soupis roudnických a sadských rukopisů: Michal DRAGON – Lucie DOLEŽALOVÁ – Adéla EBERSONOVÁ (edd.), *Ubi est finis huius libri deus scit. Středověká knihovna augustiniánských kanovníků v Roudnici nad Labem*, Praha 2015.
 - 6 Jeho celkový podrobnější popis lze najít in: Marie TOŠNEROVÁ (ed.), *Průvodce po rukopisných fondech v České republice IV. Rukopisné fondy centrálních a církevních knihoven v České republice*, Praha 2004, s. 88–103; TÁŽ (ed.), *Guide to manuscript collections in the Czech Republic = Průvodce po rukopisných fondech v České republice*, Prague 2011, s. 332–338.

ny Josefa Truhláře.⁷ Spolu s tím, jak byl fond postupně rozšiřován, však vyvstávala potřeba dalších katalogů, evidujících tentokrát jak celé nově získané rukopisné soubory,⁸ případně i rukopisné zlomky,⁹ tak ale i ostatní a spíše jednotlivé přírůstky zařazované postupně do starších signaturních oddělení.¹⁰ A právě do posledního zmíněného okruhu katalogů patří i nedávno vyšlá společná práce Jindřicha Marka a Michala Dragouna.

Oba autoři se rozhodli zpracovat kritický soupis středověkých latinských rukopisů obsažených dnes v rámci signaturních oddělení I–XV, které nejsou podchyceny v Truhlářově katalogu, neboť se staly součástí knihovny až po jeho vydání. Jedná se celkem o 79 rukopisů, pocházejících většinou z 15. a zřetelně méně ze 14. století. Objevují se zde sice i rukopisy z jiných období, konkrétně z první čtvrtiny 16. či v ještě menší míře ze 13. století, těch je ale pouze několik. U četných položek soupisu přitom vedle časového určení rozpoznali oba odborníci i jejich zjevný nebo pravděpodobný bohemikální původ.

Řada podchycených rukopisů má liturgický charakter, zvláště silně je také zastoupena kazatelská literatura. Dnes patrně nejznámější položkou soupisu, jejíž proslulost před několika lety byla tak značná, že povědomost o ní pronikla i mimo rámec odborné veřejnosti, je iluminovaný zlomek latinského překladu Dalimilovy kroniky z třicátých let 14. století, severoitalské proveniencie (XII E 17). Mne osobně však zajímala především husitika, kterých zde nalezneme nemálo. Vedle jednoho sborníku obsahujícího z velké části Husovy spisy (I G 56) se mezi nimi většinou nacházejí díla pražských utrakvistů – Jakoubka ze Stříbra (VI E 22, VI E 23, VI E 24), Jana Příbrama (VI E 25), Jana Rokycany (I A 47, I F 51, VI E 22, VI E 24), Martina Lupáče (I F 50), Václava z Dráchova (III E 31), Jakuba z Jemnice (I F 52), Jana z Borotína (I G 58), Šimona ze Slaného (I G 58)

7 Josephus TRUHLÁŘ, *Catalogus codicum manu scriptorum Latinorum qui in C. R. Bibliotheca publica atque Universitatis Pragensis asservantur I–II*, Pragae 1905–1906; Josef TRUHLÁŘ, *Katalog českých rukopisů c. k. Veřejné a Universitní knihovny pražské*, Praha 1906.

8 Autorem jednoho z nejvýznamnějších katalogů tohoto druhu je František HOFFMANN, *Soupis rukopisů knihovny Kláštera premonstrátů Teplá = Catalogus codicum manu scriptorum bibliothecae Monasterii Teplensis Ordinis Praemonstratensis I–II*, Praha 1999.

9 Jindřich MAREK – Renáta MODRÁKOVÁ, *Zlomky rukopisů v Národní knihovně České republiky*, Praha 2006.

10 Milada SVOBODOVÁ, *Katalog českých a slovenských rukopisů sign. XVII získaných Národní (Universitní) knihovnou po vydání Truhlářova katalogu z roku 1906*, Praha 1996.

aj., navíc se autorství u řady děl prokazatelně utrakvistické proveniencie ze zcela pochopitelných důvodů určit nepodařilo.

Popisy rukopisů jsou sestaveny velmi pečlivě a důkladně a obsahují též s obzvláštní detailností pořízené rozpisy jednotlivých textů. Připadá mi, že na řadě míst připojený výklad překračuje hranice obvyklého katalogu a stává se až jakousi drobnou studií, pečlivě analyzující příslušné dílo. Výrazně se to týká zejména husitské a utrakvistické homiletiky, jak je vidět zvláště na brilantních komentářích k postilám obou betlémských kazatelů – Jakoubka ze Stříbra a Václava z Dráchova.

Katalog je opatřen poměrně stručným, přesto však velice hutným a obsažným úvodem, který přináší důležité a přehledné informace o rukopisném fondu Národní knihovny ČR stejně jako základní charakteristiku onoho náhodně vzniklého souboru rukopisů, jehož popis je v publikaci obsažen. Více než půl druhého sta stran knihy obsahuje celou řadu rejstříků, jež samozřejmě dále zhodnocují práci obou autorů. A zamlčet nelze ani přítomnost 26 barevných a černobílých obrazových příloh, umístěných na konci celého svazku. Ve svém úhrnu tak nový katalog představuje vynikající dílo a skvělou ukázkou úrovně, jaké je s to dosáhnout česká kodikologie v současné době.

Jaroslav Boubín